Kadangi archyvinių šaltinių apie šią teritoriją nėra, tai pastatas buvo datuojamas remiantis radiniais. Aptiktas nemažai analogiškų Biržų pilies rūmų židinių ir krosnių su Boguslavo Radvilos monograma "BRD" bei kokliai su jo dukters Liudvikos Karolinos inicialais (LCMB), heraldiniu Radvilų ereliu bei data 1689 m. Taip pat 7 monetos. Du (1660 m. ir 1664 m.) Karūnos monetų kalyklose nukalti Jono Kazimiero infliaciniai vario šilingai, 3 LDK kalyklos nukalti (1664 m.) to paties valdovo lietuviški vario šilingai bei po vieną Elbliongo ir Rygos monetų kalykloje nukaltą infliacinį Švedijos okupuotų teritorijų šilingą. Tai rodo, kad pastatas greičiausiai stovėjo XVII a. vid. - XVIII a. pradžioje.
Gausios vitražinių langų stiklo šukės, daug čerpių bei gana gausiai pasitaikantys gražios buitinės keramikos radiniai, žirklutės žvakių knatams karpyti, trijų tamsiai žalio stiklo taurių kojelių ir bazės šukės su išgraviruotomis 3 raidėmis "K.X.R." leidžia daryti prielaidą, kad čia galėjo būti Biržų Radvilų dvaro pastatas. Tyrimus numatoma tęsti 1992 m.

Saulius Berulis

ZAPYŠKIO SENAMIESČIO TYRINĖJIMAI

1990 M.

MMT 1990 m. Zapyškio (Kauno raj.) senamiestyje ištyrė 55 m^2 plotą, esantį 210 m į rytus nuo senosios gotikinės Zapyškio bažnyčios.

Kultūrinis sluoksnis aptiktas 35-45 cm gylyje, šiaurinėje perkasos dalyje, ir 75-80 cm gylyje, pietinėje perkasos dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis 30-45 cm. Tiriant jį aptiktas Nemuno potvynių beveik sunaikintas pastato pamatų fragmentas, kuris greičiausiai priklausė pastatui, statytam po A.Šapokos minimo 1655 m. rugsėjo 1 d. gaisro.

Atkastojo pastato pamatų fragmentas orientuotas šiaurės-pietų ir rytų-vakarų kryptimi. Pamatai krauti iš įvairaus dydžio (nuo 5x6x4 cm iki 35x25x20 cm) akmenų, kurie nebuvo sujungti jokia rišamąja medžiaga. Po pamatais aptikta 30 cm gylio, 110 cm ilgio rytų-vakarų kryptimi ir 50 cm pločio šiaurės-pietų kryptimi duobė, kurioje rasti sudaužyti stambaus gyvulio kaulai.

Pastate pamatų lygyje, atidengti 10-ies lentų fragmentai. Jie nuo 10 iki 25 cm ilgio, 12-23 cm pločio ir 2-3 cm storio. Po lentomis nerasta jokių medinių konstrukcijų. Šie fragmentai orientuoti šiaurės-pietų kryptimi ir remiasi į molinį krosnies padą. Tiriant šį padą, aptikta puodyninių koklių šukių. Matyt, buvo panaudotos ankstesnio pastato krosnies liekanos.

Šalia pastato rastos dvi ūkinės duobės. Pirmoji aptikta Į vakarus nuo pastato, po nedideliu kito pastato pamatėlių fragmentu. Pamatėliai buvo sukrauti iš mažų akmenų, sujungtų moliu, kuriame gausu kaulų ir keramikos.

Pirmosios ūkinės duobės skersmuo 170 cm, gylis 70 cm. Pakraščiai sutvirtinti akmenimis. Pietinėje dalyje įrengtas 125 cm ilgio, 65 cm pločio latakas, orientuotas šiaurės-pietų kryptimi. Ūkinėje duobėje dviejų skirtingų spalvų kultūrinis sluoksnis: viršuje - juodas, su degėsiais, apačioje - rudas. Šiukšlių sankaupa - 84 cm nuo duobės dugno. Ūkinėje duobėje gausu keramikos ir geležies dirbinių.

Antrosios ūkinės duobės fragmentas pastebėtas į pietus nuo pastato pamatų fragmento ir net po juo. Jos dydis ir struktūra nenustatyti, kadangi dėl lėšų ir laiko stokos tyrimai nebuvo tęsiami. Ištirtame duobės fragmente taip pat gausu keramikos.

Plote į pietus nuo pastato fragmento, palyginti su pastato plotu, mažai keramikos, beveik nėra radimų.

Pietinėje perkasos dalyje rastas griovys, skiriantis sodybą nuo gatvės. Jis tęsiasi iš vakarų į rytus, gylis nuo kultūrinio sluoksnio paviršiaus - 30 cm, plotis apie 140-160 cm.

Kultūrinio sluoksnio storis griovyje - 30 cm.

Keramika. Tirtoje perkasoje rasti apie 182 molinių indų, 39 puodyninių koklių fragmentai, taip pat vienas - plokštinio koklio. Plokštinis koklis yra vietinės gamybos, primityvus, puoštas maureska, neglazūruotas.

Apie 60-70 % rastų, indų - storasienė keramika, išdegta redukcinėje aplinkoje. Apie 25-35 % indų - plonasienė keramika, degta oksidacinėje aplinkoje, padengta žalia ir ruda glazūra. Nedaug juodosios keramikos. Daugiausia storasienės, tiek plonasienės keramikos yra puodų ir puodynių. Labai nedaug dubenų ir lėkščių.

Storasienė keramika be jokių papuošimų. Rastos tik dvi šukės, puoštos banguotiniu ornamentu. Plonasienė keramika puošta trijų tipų ornamentu: banguotiniu, lygiagrečių horizontalių linijų, rombiniu arba X tipo kryželių. Viena šukė puošta ornamentu, panašiu į žuvies žvynus.

Monetos. Rasta 20 XVI -XVII a. monetų. Keturios iš jų atsitiktinės, vienuolika aptikta pirmosios ūkinės duobės plote ir duobėje, keturios - pastato plote ir viena - plote į pietus nuo pastato. 6 iš jų - Jono Kazimiero šilingai, 5 kaldinti Lietuvoje ir 1 Lenkijoje;

7 Kristinos šilingai - 3 kaldinti Livonijoje, 3 - Rygoje ir 1 Moldavijoje kaldinta klastotė;

1 Zigmanto Vazos šilingas, kaldintas Rygoje;

1 Žygimanto Augusto denaras, kaldintas Lietuvoje;

1 Gustavo Adolfo šilingas, kaldintas Rygoje;

1 Aleksandro pusgrašis ir 1 denaras, kaldinti Lietuvoje;

1 Gustavo pusantrokas, kaldintas švedų okupuotoje Prūsijoje.

Monetas nustatė E.Ivanauskas.

Didžiausią geležies dirbinių dalį sudaro kaltinės, keturkampio pjūvio, įvairaus dydžio vinys ir neaiškios paskirties dirbinių fragmentai. Rasta keletas geležinių peilių, bato apkaustų, diržo sagtis. Vienas iš įdomiausių geležinių dirbinių - cilindrinės spynos ir rakto fragmentai.

Žalvarinių dirbinių nedaug. Aptikti žiedeliai. Vienas imituoja diržą. Knygos žymeklio auksuotas apkaustas, apkalėliai. Pats įdomiausias kasinėjimų radinys - žalvarinė žvejybos blizgė ir geležinis dvišakis žvejybos kabliukas.

Stiklo nedaug. Beveik visas jis - langų. Rasta tik viena labai meniška stiklinio indo šukė. Jos stiklas labai plonas, išorinėje pusėje prilipdyta lieto stiklo stilizuota augalinė imitacija.

Vienintelis labai įdomus ir meniškas kaulinis dirbinys-šautuvo buožės inkrustacija. Ji rombo formos, puošta stilizuotu obels žiedu. Ištirtas Zapyškio senamiesčio kultūrinis sluoksnis datuojamas XVII a. Po juo aptikti akmenys leistų daryti prielaidą, kad jau XVI a. čia stovėjo kažkoks pastatėlis, tačiau radinių, patvirtinančių šią prielaidą, neaptikta.

Mindaugas Bertašius, Dainius Balčiūnas

KĖDAINIŲ BUVUSIO KARMELITU. VIENUOLYNO TYRIMAI

PRPI Kauno skyrius 1990 m. tyrinėjo buvusio karmelitų vienuolyno Kėdainiuose, Didžioji g. Nr. 17,19,21 sklypą. Iškastos 24 perkasos, ištirtas 93 m^2 plotas. Perkasos daugiausia kastos aplink buvusio vienuolyno korpusus, siekiant rasti ankstesnio užstatymo pėdsakų, patikslinti pirminį vienuolyno planą, nes dabartiniai pastatai perstatyti pritaikant juos kareivinėms. Perkasų išdėstymą lėmė didžiulis tyrimams skirtas plotas, kurį visą kruopščiau ištirti nebuvo galimybės.

Miesto dalis su tiriamu vienuolynu užstatyta XVII a. 1 ketvirtyje, sparčiausio miesto augimo laikotarpiu. Didžiojoje g. 1624 m. inventoriuje nurodoma buvus 29 valdas kairėje pusėje ir 15 valdų dešinėje (žiūrint iš Didžiosios rinkos). Po